

PROGRAMSKE USMERITVE IRSD ZA LETO 2005

1. SPLOŠNO

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2005 na podlagi 1. člena Zakona o inšpekciji dela opravljal redne naloge inšpekcijskega nadzorstva nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu, ter opravljal inšpekcijsko nadzorstvo tudi nad izvajanjem predpisov, ki to izrecno določajo.

Pripravljene bodo različne akcije nadzora tako s področja delovnih razmerij kot tudi s področja varnosti in zdravja pri delu, ki bodo usmerjene bodisi na posamezno skupino subjektov nadzora bodisi v izvajanje predpisov v določeni dejavnosti. Z izvajanjem nadzora bodo inšpektorji poskušali oceniti trenutno stanje na posameznih področjih in stopnjo implementacije predpisov, istočasno pa so ugotovitve inšpektorjev lahko pomemben prispevek pri oblikovanju novih predpisov. Posamezne akcije bodo organizirane na področjih, kjer iz Poročila o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2004 izhaja višje število ugotovljenih kršitev, oziroma subjekti nadzora že dalj časa niso bili nadzorovani.

Inšpektorat bo v letu 2005 nudil delodajalcem in delavcem strokovno pomoč v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Ravno tako bo v prihodnjem letu sodeloval z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter drugimi strokovnjaki s področja dela.

Posamezni uslužbenci inšpektorata bodo sodelovali tudi pri pripravi podzakonskih predpisov s sodelovanjem v raznih resornih in delovnih skupinah.

Pomemben del nalog bo vezan tudi na delo Inšpektorata RS za delo kot prekrškovnega organa. S 1. 1. 2005 se prične uporabljati Zakon o prekrških. Pooblaščene uradne osebe Inšpektorata RS za delo bodo vodile in odločale po posebnem postopku, postopku za prekrške prekrškovnega organa, t. i. hitrem postopku, razen v primerih, ki so taksativno naštetih v zakonu in o katerih bodo odločala sodišča (okrajna za odločanje na I. stopnji, višja sodišča za odločanje na II. stopnji). Pooblaščene uradne osebe inšpektorata so v letu 2004 opravile predpisano usposabljanje in preizkus znanja o prekrškovnem postopku, tako da so izpolnjeni formalni pogoji za izvajanje teh nalog. V pripravi je tudi potrebna aplikacija za zbiranje predpisanih podatkov. Inšpektorat RS za delo s tem pridobiva povsem nova pooblastila pa tudi velik obseg dodatnega dela.

Inšpektorat RS za delo predstavlja tudi institucionalni okvir za izvajanje nadzora nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij, izpolnjevanjem pogojev, določenih za izvajalce postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij, zakonitostjo in strokovnostjo dela komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij, sestavo komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij, usposobljenostjo članov komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij in zakonitostjo postopkov ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij.

Z inšpektorji za socialne zadeve bo Inšpektorat RS za delo v letu 2005 izvajal inšpekcijski nadzor tudi nad delom javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialnovarstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo, nadzor nad izvajanjem lokalnih skupnosti po Zakonu o socialnem varstvu ter nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva in varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju.

2. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2004

Inšpektorat RS za delo bo na podlagi 5. člena Zakona o inšpekciji dela predložil resornemu ministrstvu poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto.

3. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU IN S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ

USMERJENE AKCIJE, KI SE BODO IZVAJALE NA OBEH PODROČJIH NADZORA

1. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem določb Zakona o delovnih razmerjih, Zakona o varnosti in zdravju pri delu, Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter Zakona zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov v invalidskih podjetjih in pri drugih delodajalcih

Inšpektorat RS za delo bo to usmerjeno akcijo izvajal že četrto leto zapored. Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij in na področju varnosti ter zdravja pri delu.

Glede na to, da je na področju urejanja pravic invalidov prišlo do sprememb zakonodaje, in ob dejstvu, da so invalidi varovana kategorija delavcev, bomo nadzirali izvajanje tistih določb delovne zakonodaje, ki urejajo njihovo varstvo, s posebnim poudarkom na izvajanju Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Posebna pozornost pa bo v nadzoru namenjena tudi zaposlovanju invalidov in ugotavljanju, kako so opredeljena delovna mesta v aktu o sistemizaciji delovnih mest in v izjavi o varnosti (npr. podporna in zaščitna zaposlitev).

2. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje, predpisov o zaposlovanju in delu tujcev ter predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zdravstveni dejavnosti, ki jo opravljajo javni zavodi in druge pravne in fizične osebe na podlagi koncesij, ter subjekti, ki jo opravljajo kot zasebno zdravstveno dejavnost

Problematika zaposlovanja in dela tujcev obstaja tudi v zdravstveni dejavnosti. Zato bo v letu 2005 izvedena akcija na tem področju. Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij in na področju varnosti ter zdravja pri delu.

Pri izvajanju akcije bo na področju delovnih razmerij posebna pozornost namenjena zakonitosti zaposlovanja ter opravljanja dela državljanov držav članic Evropske unije (ki se lahko zaposlijo ali delajo v Republiki Sloveniji bodisi zgolj na podlagi prijave dela bodisi ob pogoju vzajemnosti) kot tudi državljanov t. i. tretjih držav.

V okviru akcije bodo inšpektorji za delo preverili, ali tujci opravljajo delo v Republiki Sloveniji na osnovi ustreznih pravnih podlag, ali izpolnjujejo pogoje za opravljanje dela glede na posebne predpise, preverjali pa bodo tudi morebitno delo upokojenih delavcev in morebitno dopolnilno delo. Ob tem bodo pozorni na izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi s pogodbo o zaposlitvi za določen čas, posredovanjem dela drugemu uporabniku, delovnim časom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

Inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu bodo v sklopu te akcije nadzirali tudi izpolnjevanje zahtev Pravilnika o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu pri ročnem premeščanju bremen, ki vsebuje standarde, bistveno odstopajoče od standardov, ki jih priporoča Mednarodna organizacija dela, National Insitut of Safety and Health oz. EU, predvsem ko gre za standarde, ki opredeljujejo največjo dovoljeno maso bremena pri ženski aktivni populaciji. Namen nadzora je preveriti, na kakšen način delodajalci nadomeščajo ročno premeščanje bremen s primerno delovno opremo, pripomočki in primernimi mehanskimi pomagali. V sklopu akcije bodo pregledane vse bolnišnice v Sloveniji, saj je v teh ustanovah ročno premeščanje bremen (predvsem pacientov) precej pereč problem.

3. Akcija nadzora pri delodajalcih v zvezi z izvajanjem določb delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu, ki se nanašajo tudi na delo dijakov in študentov

Inšpektorat RS za delo bo predmetno akcijo nadzora pri delodajalcih izvajal že drugo leto zapored, medtem ko so se v preteklih letih izvajale usmerjene akcije pri agencijah za zaposlovanje (npr. študentskih servisih). Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij ter na področju varnosti in zdravja pri delu.

Na področju delovnih razmerij bodo inšpektorji za delo preverjali, ali imajo dijaki in študenti ustrezno pravno podlago za opravljanje začasnega in občasnega dela, ali je spoštovana časovna omejitev opravljanja dela dijakov in študentov na podlagi napotnice pooblaščen organizacije ter ali delodajalci dijakom in študentom zagotavljajo pravice, navedene v 7. odstavku 214. člena Zakona o delovnih razmerjih. Pri izvajanju akcije bodo pozorni tudi na to, ali pri delodajalcih na podlagi napotnice opravljajo delo dijaki in študenti iz razlogov, določenih v 52. členu Zakona o delovnih razmerjih, ki narekujejo sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Delodajalec je dolžan zagotoviti varnost in zdravje delavcev v zvezi z delom. Za delavca pa zakon šteje tudi osebo, ki na kakršni koli pravni podlagi opravlja delo za delodajalca, torej tudi dijake in študente, ki pri delodajalcu delajo oziroma opravljajo delo zaradi usposabljanja, kar bodo preverjali inšpektorji na področju varnosti in zdravja pri delu.

4. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v zdraviliščih in kopališčih

Inšpektorat RS za delo bo prvič izvedel akcijo nadzora v zdraviliščih in kopališčih, in sicer z namenom ugotoviti stanje izvajanja predpisov, ki sodijo v področje nadzora inšpektorata. Akcija se bo izvajala tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu.

Pozornost bo usmerjena na izvajanje delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (če delodajalec zaposluje manj kot deset delavcev), v zvezi z zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, delom dijakov in študentov, zagotavljanjem pravic varovanim kategorijam delavcev, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov. Na področju varnosti in zdravja pri delu bodo inšpektorji preverjali ustreznost izjave o varnosti.

5. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v dejavnosti zasebnega varovanja

Glede na to, da inšpektorji za delo pri opravljanju rednih nalog inšpekcijskega nadzora v dejavnosti zasebnega varovanja dokaj pogosto ugotavljajo kršitve delovnopravne zakonodaje, se bo v letu 2005 izvajala akcija nadzora tudi v tej dejavnosti. Akcija bo potekala na področju delovnih razmerij in na področju varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorji za delo bodo na področju delovnih razmerij preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), izpolnjevanjem pogojev delavcev za opravljanje dela na teh delovnih mestih, zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, varovanimi kategorijami delavcev, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov. Na področju varnosti in zdravja pri delu bodo inšpektorji preverjali ustreznost izjave o varnosti.

6. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v oglaševalskih agencijah

Razlog za izvedbo akcije v oglaševalskih agencijah je, da želi Inšpektorat RS za delo ugotoviti stanje izvajanja delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri tovrstnih delodajalcih, saj akcija v oglaševalskih agencijah še ni bila izvedena. Akcija bo potekala na področju izvajanja delovnopravne zakonodaje ter na področju varnosti in zdravja pri delu, pri čemer bodo inšpektorji za delo še posebej pozorni na morebitno delo otrok.

Na področju delovnih razmerij bodo inšpektorji za delo med potekom akcije ugotavljali, ali delodajalci izvajajo določbe delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), zaposlovanjem, delom na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, delom otrok, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc s področja dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov. Na področju varnosti in zdravja pri delu pa bodo preverjali izpolnjevanje zahtev Zakona o varnosti in zdravju pri delu, predvsem ustreznost izjave o varnosti.

7. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v dejavnosti cvetličarn in vrtnarij

Inšpektorat RS za delo bo tudi v dejavnosti cvetličarn in vrtnarij prvič izvedel akcijo. Glede na to, da v tej dejavnosti ob nekaterih praznikih ter ob določenih drugih dnevih v letu prihaja do povečanega obsega dela, se bo akcija izvajala v dveh različnih terminih, ki bosta sovpadala z 8. marcem (dan žena) in 1. novembrom (dan spomina na mrtve). Akcija se bo izvajala na področju delovnih razmerij in na področju varnosti in zdravja pri delu.

Pri izvajanju akcije bodo inšpektorji za delo preverjali izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (če delodajalec zaposluje manj kot 10 delavcev), zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, delovnim časom, vodenjem evidenc s področja dela, zagotavljanjem odmorov in počitkov ter zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu.

8. Akcija nadzora nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih

Ker sodi gradbeništvo med dejavnosti z največjim tveganjem za poškodbe in zdravstvene okvare, se akcije poostrelega nadzora na tem področju izvajajo že nekaj let zapored.

V letu 2005 bo pri tem nadzoru poudarjeno izvajanje koordinacije pri projektiranju in še posebno pri izvajanju del, zagotavljanju predvidenih zahtev in ukrepov glede varovanja pred padci z višine ali v globino, zagotavljanju in uporabi osebnih varovalnih sredstev in opreme ter zagotavljanju drugih osnovnih predpisanih zahtev s področja varnosti in zdravja pri delu.

Nadzor s področja delovnih razmerij bo usmerjen v zakonitost zaposlovanja in zaposlovanje ter delo tujcev in državljanov držav članic EU. Akcija se bo izvajala v dveh časovnih intervalih.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA NADZORA DELOVNIH RAZMERIJ

1. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovnopravne zakonodaje v dejavnosti prevozov v cestnem prometu

Glede na to, da Inšpektorat RS za delo v sodelovanju s Prometnim inšpektoratom RS v dejavnosti prevozov v cestnem prometu pogosto ugotavlja kršitve delovnopravne zakonodaje, smo se odločili, da bomo akcijo nadzora v tej dejavnosti opravili skupaj s Prometnim inšpektoratom RS in Policijo.

V okviru akcije, ki bo potekala na področju delovnih razmerij, bodo inšpektorji preverjali izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji oz. izjavo o varnosti (če delodajalec zaposluje manj kot deset delavcev), zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava v primerih obstoja elementov delovnega razmerja, posredovanjem dela drugemu uporabniku, delom dijakov in študentov, zaposlitvijo oz. delom tujcev, zagotavljanjem pravic varovanim kategorijam delavcev, delovnim časom, dopolnilnim delom, vodenjem evidenc na področju dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

2. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v športnih dejavnostih □ studii za fitnes, lepotilni oz. rekreacijski studii

Namen izvajanja akcije v športni dejavnosti je prav tako ugotoviti, ali delodajalci, ki izvajajo športno dejavnost, spoštujejo delovnopravno zakonodajo, saj bo tudi v tej dejavnosti akcija izvedena prvič. Akcija se bo izvajala na področju delovnih razmerij, predvsem v studiih za fitnes in lepotilnih oz. rekreacijskih studiih.

Inšpektorji za delo bodo preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), izpolnjevanjem pogojev delavcev za opravljanje dela na teh delovnih mestih, zaposlovanjem, opravljanjem dela na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, zaposlovanjem tujcev, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, varovanimi kategorijami delavcev, delovnim časom, dopolnilnim delom, evidencami s področja dela ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

3. Akcija nadzora nad izvajanjem delovnopravne zakonodaje v komunalni in pogrebni dejavnosti

Inšpektorat RS za delo bo tudi to predmetno akcijo izvedel prvič. Namen akcije je ugotoviti, ali delodajalci, ki izvajajo komunalno in pogrebno dejavnost, izvajajo predpise o delovnih razmerjih.

Inšpektorji za delo bodo v okviru akcije, ki bo potekala na področju delovnih razmerij, preverili izvajanje določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z aktom o sistemizaciji delovnih mest oz. izjavo o varnosti (pri delodajalcih, ki zaposlujejo manj kot deset delavcev), izpolnjevanjem pogojev delavcev za opravljanje dela na teh delovnih mestih, zaposlovanjem, delom na podlagi pogodb civilnega prava ob obstoju elementov delovnega razmerja, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, varovanimi kategorijami delavcev, delovnim časom, vodenjem evidenc s področja dela, dopolnilnim delom ter zagotavljanjem odmorov in počitkov.

Poleg izvajanja omenjenih akcij bo Inšpektorat RS za delo še naprej ohranil sodelovanje z Zavodom RS za zaposlovanje glede prijave ter odjave dela tujcev v Republiki Sloveniji; inšpektorji za delo bodo opravljali poostren nadzor tudi v tem segmentu.

V letu 2005 bodo inšpektorji za delo še naprej preverjali izpolnjevanje pogojev agencij za zaposlovanje ter ugotovitve sporočali Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve v smislu reševanja predhodnih vprašanj v postopkih sklepanja koncesijskih pogodb.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA NADZORA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

Kljub temu, da se poročevalska disciplina delodajalcev glede prijavljanja nezgod pri delu in poklicnih boleznih (obveznost delodajalca je določena v 27. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu) v zadnjih letih precej izboljšuje, še vedno ugotavljamo, da precejšnje število predvsem manjših delodajalcev, samozaposlenih in kmetov nezgod pri delu ne prijavlja. Zato bodo inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu v zvezi s tem izvajali poostreni nadzor v celotnem letu 2005.

Dejavnosti kmetijstva in gozdarstva sta dejavnosti, v katerih je prisotnih veliko dejavnikov tveganja pri delu. Inšpektorji bodo z izvajanjem poostrenega nadzora v celotnem letu 2005 preverjali vsebino izjave o varnosti ter

razumevanje izjave o varnosti s strani delodajalca, delavcev in drugih prisotnih na kmetiji (otroci, sorodniki, sosedje) glede usposabljanja, ustreznosti delovne opreme idr.

V letu 2005 se bosta nadaljevala nadzor in spremljanje stanja na področju varnosti in zdravja pri delu na osnovi reprezentativnega vzorca vseh pravnih subjektov v Republiki Sloveniji, izbranega po metodologiji slučajnih številki iz registra pravnih subjektov, ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve na dan 31. 12. 2004. V vzorec bo zajetih 1.500 pravnih subjektov. Inšpektorji bodo ocenjevali izvajanje osnovnih obveznosti delodajalcev: izjavo o varnosti in oceno tveganja, usposabljanje delavcev, preiskave delovnega okolja, uporabo osebne varovalne opreme, izvajanje preventivnih zdravstvenih pregledov, preglede in preizkuse delovne opreme, vodenje evidenc in izpolnjevanje zahtev do organov nadzora itd.

1. Akcija nadzora glede uporabe rakotvornih in mutagenih snovi

Namen akcije bo izvajanje nadzora na področju uporabe rakotvornih in mutagenih snovi v smislu zahtev Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim in/ali mutagenim snovem ter zahtev drugih predpisov na tem področju. Inšpektorji za delo bodo nadzorovali predvsem izpolnjevanje obveznosti delodajalcev, da prijavijo uporabo teh snovi Inšpektoratu RS za delo, ustreznost usposabljanja delavcev za varno delo ter še nekatere druge zahtevane posebne pogoje. Nadzor bodo izvajali inšpektorji za delo s področja varnosti in zdravja pri delu.

2. Akcija nadzora horizontalnega in vertikalnega transporta

Razlog za izvedbo te akcije je, da se pri inšpekcijskem nadzoru varnosti in zdravja pri delu ugotavlja, da so transportna sredstva za vertikalni in horizontalni transport oseb in materiala pogosto brez potrebne dokumentacije, da so slabo vzdrževana, da z njimi upravljajo osebe, ki za to ne izpolnjujejo ustreznih pogojev, da so transportne poti slabo vzdrževane ipd.

Osnovni namen akcije je, da se zagotovi ustrezno izvajanje predpisov na tem področju ter da se tveganja pri internem transportu znižajo na sprejemljivo raven.

3. Akcija nadzora subjektov z dovoljenjem za delo

Akcija nadzora subjektov z dovoljenjem za delo je bila izvedena že v letu 2004. Takrat so bili predmet nadzora subjekti z dovoljenjem za delo predvsem kot delodajalci v smislu zagotavljanja predpisanih zahtev s področja delovnih razmerij (zaposlovanje delavcev, pogodbeni odnosi z drugimi pravnimi in fizičnimi osebami ipd.), v smislu izpolnjevanja osnovnih predpisanih pogojev za opravljanje tistih dejavnosti, za katere so pridobili dovoljenje za delo (delovna oprema, predpisana dokumentacija ipd.) in v smislu izvajanja obveznosti prijavljanja morebitnih sprememb, ki lahko vplivajo na že pridobljeno dovoljenje za delo. V letu 2005 pa bo namen poostregega nadzora predvsem ugotavljanje ustreznosti in kvalitete izvedenih strokovnih nalog. Nadzor se bo izvajal samo na področju varnosti in zdravja pri delu.

4. Akcija spremljanja stanja na področju izpostavljenosti hrupu pri delu

V skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu je delodajalec tisti subjekt v dvostranskem razmerju z delavcem, ki je dolžan zagotoviti uporabo osebne varovalne opreme. Toda tudi delavčeva dolžnost je, da obvezno uporablja osebno varovalno opremo pri dnevni izpostavljenosti hrupu. Cilj akcije je preveriti, na kakšen način delodajalci in delojemalci izpolnjujejo obveznosti v zvezi z varovanjem zdravja pri izpostavljenosti hrupu, pa tudi na kakšen način izvajajo ukrepe za zmanjševanje oziroma odpravo škodljivega ali motečega vpliva hrupa v skladu z najnovejšimi določili direktive 2002/49/EC.

V prvih mesecih leta 2005 se bo na področju varnosti in zdravja pri delu še izvajala Akcija nadzora prostorov lakirnic, lakirnih kabin in lakirnih sten ter Akcija nadzora prostorov za tehnične preglede motornih in priklonih vozil, ki sta se začeli izvajati 1. 10. 2004.

DRUGE AKCIJE

Tudi v letu 2005 se bodo izvajale različne skupne akcije v sodelovanju z drugimi inšpekcijskimi organi, ki niso vključene v projekt odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, vendar obstaja interes za izvedbo istočasnega skupnega nadzora.

Petič zapored bodo inšpektorji za delo v letu 2005 sodelovali tudi v mednarodno usklajeni akciji, imenovani t'Morska dekllica', katere glavni namen je povečanje varnosti v cestnem prometu s poudarkom na tovornem in avtobusnem prometu. Koordinator akcije je Policija, sektor za cestni promet.

4. USMERITVE ZA DELO INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

Na podlagi Zakona o socialnem varstvu izvajajo inšpektorji za socialne zadeve nadzor nad delom javnih socialnovarstvenih zavodov, koncesionarjev in drugih pravnih ali fizičnih oseb, ki izvajajo socialnovarstvene storitve na podlagi dovoljenja za delo, ter nadzor nad delom drugih izvajalcev, ki izvajajo dopolnilne, razvojne in preventivne programe na področju socialnega varstva ter varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju. V skladu z zakonom se bodo izredni inšpekcijski nadzori izvajali na zahtevo ali pobudo upravičenih predlagateljev.

Navajamo posamezna strokovna področja, ki se bodo v prihodnjem letu podrobneje proučila:

1. Na centrih za socialno delo bo še posebej preverjeno:

a. izvajanje socialnovarstvene storitve Prve socialne pomoči

Prva socialna pomoč obsega pomoč pri prepoznavanju in opredelitvi socialne stiske in težave, oceno možnih rešitev ter seznanitev upravičenca z vsemi možnimi oblikami socialnovarstvenih storitev in dajatev, ki jih lahko upravičenec uveljavi, ter o obveznostih, ki so povezane z oblikami storitev in dajatev, kakor tudi seznanitev upravičenca o mreži in programih izvajalcev, ki nudijo socialnovarstvene storitve in dajatve. Strokovno korektna izvedba te storitve je za nadaljnje reševanje socialne stiske ali težave upravičenca ključnega pomena.

b. izvajanje strokovno-upravnih nalog s področja varstva in vzgoje otrok

Inšpektorji bodo preverjali izvajanje nalog centrov za socialno delo, ki jim jih nalaga Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, zlasti še strokovno-upravne naloge v primerih, ko starša ne živita ali ne bosta več živela skupaj in se morata sporazumeti o varstvu in vzgoji ter preživljanju skupnih otrok, ter pri uveljavljanju pravic otrok do stikov z obema staršema in drugimi pomembnimi osebami.

c. izvajanje strokovno-upravnih nalog s področja rejništva

Naloge centrov za socialno delo s področja rejništva so opredeljene zlasti v Zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ter Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti. Inšpektorji bodo ob preverjanju izvajanja teh nalog še posebej pozorno proučili postopke namestitve otroka v rejniško družino (odločitev, opredelitev razlogov za namestitve) ter delovanje individualne projektne skupine za rejenca.

d. izvajanje strokovno-upravnih nalog v postopkih uveljavljanja denarne socialne pomoči

Poleg nadzora spoštovanja materialnih predpisov bodo inšpektorji pozorni zlasti na učinkovitost uporabljenih postopkov pri vodenju ugotovitvenih postopkov (način pridobitve podatkov za odločanje, način uporabe načel proste presoje dokazov, spoštovanje pravic udeležencev v postopku, dolžina rokov za odločanje).

2. V domovih za starejše oziroma pri koncesionarih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje socialnovarstvene storitve Institucionalnega varstva starejših

bodo inšpektorji še posebej preverjali: postopek vključitve novih stanovalcev, dostop do informacij in pravil za določanje cen storitev, razvrščanje v kategorije nege, posebnih vrst prehrane, plačil dodatkov, uporabo žepnine itd., izvajanje storitev na oddelkih povečanega nadzorstva in sistem urejanja 'disciplinskih' prestopkov stanovalcev.

3. V posebnih socialnovarstvenih zavodih

bodo inšpektorji pri izvajanju socialnovarstvene storitve Institucionalnega varstva odraslih duševno in telesno prizadetih oseb še posebej preverjali: soglasje stanovalcev za bivanje oziroma sodno odločbo, postopek izvajalca v primeru pridržanja proti volji upravičenca, ali programi obravnave navajajo na samostojnost, podpirajo in dopolnjujejo sposobnosti stanovalca, aktivnosti izvajalca, ki zagotavljajo odpust stanovalca ali nadomestitev institucionalnega varstva z drugimi oblikami varstva, prilagojenimi sposobnostim posameznika (namestitve v drugo družino, stanovanjske skupine, dnevni centri itd.), sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji, sistem zagovornišva in varstva pravic za stanovalce, ki niso sposobni sami skrbeti za svoje pravice, načini za topolnomočanje stanovalcev, da v čim večji meri izrazijo svoje predloge, pomisleke itd.

4. V varstveno-delovnih centrih

bodo inšpektorji pri preverjanju izvajanja socialnovarstvene storitve vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe še posebej proučili: postopek vključitve in sprejema novih stanovalcev, sprejem in uvajanje v dejavnosti izvajalca, možnosti za socialne stike varovancev, pritožbene postopke varovancev ali drugih upravičencev, listo pravic varovancev, hišni red, sistem nagrajevanja varovancev, sodelovanje s svojci, prostovoljci, civilnimi združenji itd., in sicer tudi pri koncesionarih in izvajalcih z dovoljenjem za delo za izvajanje te socialnovarstvene storitve.

5. V socialnovarstvenih zavodih za usposabljanje

se bodo pri izvajanju socialnovarstvene storitve institucionalnega varstva otrok in mladoletnikov z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju še posebej proučili: pogoji za uresničevanje temeljnih načel vzgoje in usposabljanja otrok s posebnimi potrebami, programi za razbremenitev družine in za podporo družini, iz katere prihaja upravičenec, ter programi priprave na življenje po prenehanju te oblike institucionalnega varstva.

6. Pri izvajalcih socialnovarstvene storitve pomoči družini na domu, ki se financira iz proračuna občine, bodo inšpektorji posebej proučili: izračun višine prispevkov upravičencev po določbah Pravilnika o metodologiji pri oblikovanju cen socialnovarstvenih storitev in Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev, ali se storitev nudi upravičencem po standardih storitve, izpolnjevanje pogojev za izvajanje storitve, jasnost faz postopka (ugotavljanje pogojev in upravičenosti, določitev obsega in vsebine storitve, sklenitev dogovora, neposredno izvajanje storitve), izpolnjevanje kadrovskih pogojev za izvajanje storitve, vodenje evidence storitev in ključno dokumentacijo (dnevnik opravljenih storitev). Iste vsebine bodo predmet nadzora pri izvajalcih z dovoljenjem za delo za predmetno socialnovarstveno storitev.

7. Pri izvajalcih dopolnilnih, razvojnih in preventivnih programov na področju socialnega varstva ter varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju

se bodo izvajali inšpekcijski nadzori samo na podlagi zahteve Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve oziroma občine (programi iz 5. točke 1. odstavka 99. člena Zakona o socialnem varstvu) in sicer v skladu z drugim odstavkom člena 180a Zakona o socialnem varstvu.

5. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO

V okviru sprejetega programa Komisije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno bo Inšpektorat RS za delo sodeloval v skupnih akcijah poostregega nadzora. Aktivnosti in subjekti nadzora bodo na osnovi dogovora članov komisije določeni sproti.

6. INFORMATIKA

Z vodenjem dveh obsežnih računalniških aplikacij, v kateri se vnašajo podatki o delu vsakega pooblaščenega delavca inšpektorata o nadzorih, ukrepih, ugotovljenih kršitvah ipd. bomo nadaljevali. V omrežju državnih organov in po posebnih programih bomo pripravljali finančne in druge proračunske dokumente, programe nabav in investicij, načrte informatizacije z javnimi naročili in druge dokumente. V okviru danih možnosti bomo posodabljali strojno in programsko opremo, čeprav za sprotno in ažurno obdelavo podatkov in normalno zamenjavo strojne opreme ter posodabljanje programske opreme razpoložljiva proračunska sredstva inšpektorata ne zadoščajo.

Kot poročevalska enota bo Inšpektorat RS za delo na EUROSTAT pošiljal podatke o nezgodah pri delu v skladu z metodologijo ESAW (European Statistics on accidents at work).

Dokončana bo evidenca oziroma projekt zajemanja podatkov o prijavah gradbišč. Zagotoviti bo treba vnašanje vseh podatkov, ki jih zahteva Pravilnik o oblikah in vsebinah posameznih zbirk podatkov pri prekrškovnih organih. Na podlagi Zakona o spremembi in dopolnitvah Zakona o dohodnini pa bomo spremljali tudi obveznost delodajalcev v zvezi z obveščanjem o opravljanju dela dijakov in študentov s predložitvijo napotnic pooblaščenih organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja dela dijakom in študentom.

7. STROKOVNO USPOSABLJANJE IN IZPOPOLNJEVANJE INŠPEKTORJEV ZA DELO IN INŠPEKTORJEV ZA SOCIALNE ZADEVE

Glede na zahtevo Zakona o inšpekciji dela in Zakona o inšpekcijskem nadzoru, da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljati za opravljanje svojih nalog, bomo na Inšpektoratu RS za delo organizirali taka izpopolnjevanja oziroma usposabljanja predvsem na tistih področjih inšpekcijskega nadzora, ki so v zadnjem času doživela največ sprememb. Organizirali bomo različne delavnice v zvezi s pooblastili inšpektorjev in interna usposabljanja v zvezi z zagotavljanjem enotne politike nadzora organa.

Usposabljanja se bodo izvajala vse leto. Moderatorji bodo pretežno uslužbenci inšpektorata, po potrebi pa tudi zunanji strokovnjaki ustreznih področij. V program izobraževanja zaposlenih bo vključeno izpopolnjevanje znanja tujih jezikov. V okviru možnosti bodo uslužbenci Inšpektorata deležni tudi usposabljanja v smeri poglobljanja že obstoječih znanj in njihovega dopolnjevanja z novimi spoznanji stroke.

8. SKLEPI IN PRIPOROČILA ZA NADALJNJE DELO

Osnova naloga inšpektorjev za delo in inšpektorjev za socialne zadeve ostaja opravljanje inšpekcijskega nadzorstva v skladu s pristojnostmi. Glede na to, da je Inšpektorat RS za delo postal prekrškovni organ, bodo inšpektorji poleg vodenja inšpekcijskega postopka vodili in odločali tudi v prekrškovnem postopku.

Uslužbenci inšpektorata RS za delo opravljajo tudi druge strokovne naloge. Na podlagi 4. člena Zakona o inšpekciji dela bodo delavcem, delodajalcem in drugim osebam nudili strokovna pomoč. Strokovna pomoč bo dostopna tudi na spletnih straneh organa. Inšpektorat RS za delo si bo s svojo represivno in preventivno vlogo prizadeval, da bi se sprejeta zakonodaja spoštovala v čim večji meri.

Tudi v prihodnje bomo sodelovali z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter drugimi strokovnjaki s področja dela.

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2005 izvajal novo obveznost glede nadzora izvajanja usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih ter glede organizacije in izvajanja preverjanja znanja koordinatorjev za pridobitev potrdila o strokovni usposobljenosti.

V okviru pristojnosti Inšpektorata RS za delo se bodo izvajale naloge v zvezi z nadzorom trga v Republiki Sloveniji. Tako bomo sodelovali pri uresničevanju enega od temeljnih načel EU, to je načela prostega pretoka blaga na skupnem evropskem trgu. Gre predvsem za nadzor določil Zakona o splošni varnosti proizvodov in Zakona o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti ter podzakonskih predpisov, izdanih na njegovi podlagi. Prav tako pomembna je vloga inšpektorata pri uresničevanju temeljnega načela EU, ki govori o prostem pretoku delovne sile znotraj EU.

V skladu s 5. členom Zakona o inšpekciji podajamo ukrepe za reševanje vprašanj s področja dela Inšpektorata. Navajamo predloge na področju delovnih razmerij kot tudi varnosti in zdravja pri delu, ki zajemajo predloge sprememb posameznih zakonov in drugih predpisov kot tudi druge predloge, ki bi omogočili inšpektorjem lažje odkrivanje in preprečevanje kršitev ter večjo učinkovitost. Konkretni predlogi so podani v sedmem poglavju.

Predstavniki inšpektorata bodo tudi v letu 2005 sodelovali v Odboru glavnih inšpektorjev za delo (Senior Labour Inspectors Committee) ter v delovnih skupinah, ki so organizirane znotraj tega odbora. V zvezi s tem bo treba pripraviti različna poročila in strokovne prispevke ter se aktivno in pasivno udeleževati različnih posvetov, seminarjev in sestankov v različnih državah EU.

Ravno tako bo Inšpektorat RS za delo poročal pooblaščenim institucijam v EU glede stanja izvajanja posameznih konvencij in direktiv s področja nadzora organa.

Glede na to, da Inšpektorat RS za delo z novimi predpisi dobiva tudi nove in nove pristojnosti, bi bila kadrovska okrepitev z novimi pooblaščenimi uslužbenci nujna. Tovrstni položaj inšpektorjev zahteva zelo odgovorno in učinkovito izvrševanje nalog neposrednega inšpekcijskega nadzora, v prihodnje pa tudi izrekanje sankcij za prekrške na podlagi Zakona o prekrških, zato bi moralo biti delo inšpektorjev tudi ustrezno ovrednoteno.

Mag. Borut Brezovar
glavni inšpektor